

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek.

List velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. za četrlet leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v stolnem farovžu. Deležniki tiskovne družbe dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodava knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopiši se ne vračajo, neplačani listi ne sprejemajo. — Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr., in vsakokrat za kolek 30 kr.

Kaj teži kmeta pri šoli?

1. Našega kmeta teži in boli pri šoli najpoprej — veliko plačilo. Nova šola je draga. Tega ne taji nihče; plačevalci dač to najbolj čutijo. Letos so deželni šolski stroški na Štajerskem poskočili na 355.000 gld. Zraven pa plačujejo posebej še mežnarja in orglarja, ako nečejo pri cerkvi celo leto imeti — veliki petek. Šolska poslopja se tudi sama ne stavijo in ne vzdržujejo. Tu pa tam morajo učitelju še posebej za stanovanje skrbeti.

Sploh veliko plačilo za šole kmeta boli. Tudi po mestih tožijo ljudje. Nekdo je rekel, da se mu zdi, kakor da bi zdaj ljudje le zavolj doktorjev in učiteljev na svetu bili.

2. Drugo, kar kmeta pri novi šoli žalji, je to, da nima pri njej skoro ničesar govoriti. Šole staviti, stare strehe in šolske klopi popravljati, za drva skrbeti itd., to mu je pripuščeno, a pri izbiranju učitelja ima malo ali nič govoriti. Liberalni kričači so mu novo šolo hvalisali. Pravili so: zdaj bote pa kmeti gospodje svojih šol. A zdaj vidi, kako so ga za nos vodili. Zdaj ima le večje plačilo, govoriti pa toliko, kakor nič. Posebno žali kmeta, da se nepovoljnih učiteljev časih ubraniti niti znebiti ne more.

Vendar to bi še strpeti bilo, ako bi učitelji zadovoljni, šola pa v resnici boljša bila. Ali tega ni najti. Učitelji stari in mladi mermrajo. Niso nič zadovoljni. Plačilo jim je premalo.

Tudi mladi učitelji niso nič kaj zadovoljni. Morali so se veliko učiti, zdaj pa v primeri le slabo plačilo dobivajo. Prihraniti si ničesar ne morejo. Veliko jih šolsko službo zapušča in pomanjkanje učiteljev je vedno večje. Koliko je pa nezadovoljen delavec vreden, to si lahko vsak domisli. Nova šola se ne kaže tako dobra, kakor je draga. Otroci se zdaj veliko učijo, pa malo in slabo na-

učijo. Profesorji latinskih in realnih šol tožijo, da dobivljajo iz malih šol čem dalje bolj slabe učence. Berejo, pišejo in računijo veliko bolj slabo, kakor učenci prišedši iz stare šole.

3. Vendar najbolj skrbi vernega kmeta žalostna prikazen, da prihajajo šolarji čem dalje bolj hudobni, neubogljivi in razposajeni. Da ga to najbolj skrbi, temu se ne bode nihče čudil, ako pomisli, da šibo hudobnih, razuzdanih otrok ubogi stariši najprvi in najbolj britko čutijo.

Stari učitelji so sami lepo v cerkev zahajali. Radi so molili. Dajali so otrokom lep izgled krščanskega obnašanja. Zato pa so jih otroci tudi spoštovali. Ali zdaj vidi kmet vse drugače. Zdajni, zlasti mlajši učitelji ne marajo več za cerkev. Petek jim je večji del kot svetek. Nekateri se celo norca delajo iz Boga in iz svetih reči — in delajo pohujšanje. Pozdrava: „hvaljen bodi Jezus Kristus!“ ne trpijo več v šoli. Veliko jih je, ki brez molitve šolo začnejo in sklenejo. Ni čuda, da pogrešajo žegna božjega.

To boli kmeta, to skrbi vsakega očeta, to dela nemir vernemu kristjanu. Vsak se praša, kaj pa bo iz naših otrok?

Pomisliti pa je še sledeče: Že zdaj so otroci tako shujšani, ko šola ni popolnem brezverna, ko še katoliški mešnik v šolo priti sme. Ali kaj še bode le tedaj, ako se krščanski nauk popolno iz šol prežene in mešnikom prepové v šolo priti!

Marsikdo, ki to bere, si utegne misliti: no tako daleč pa vendar ne pride. Ali reči moramo, da se bo to celo gotovo zgodilo, ako še liberalci na dalej pri nas gospodarijo. Na to delajo zdaj liberalci in tudi učitelji jim dajajo prav. Očitno tirjajo po svojih shodih: naj bi se verski nauk iz šole odpravil. Pravijo, da je poduk v krščanskem nauku kriv, da so otroci tako hudobni in razuzdani postali. Za božjo voljo, kako zaslepljeni so vendar že ljudje! Vračitvo

sv. vere, ki edino pomagati zamore, imajo za strup ali gift.

Vendar nekaj dobrega se najde na tem, da liberalci jasno povejo, kaj hočejo. Ljudje bodo tem hitreje spregledali. Ne bodo več liberalcev volili, ampak take močeve, kateri jim bodo za krščansko šolo govoriti obljubili.

Nova šola ima marsikaj dobrega. To se naj ohrani! Prav je, da učitelji dobivajo boljše plačilo. Zaželjeno je bilo, da se je mešnikom sitna butara nadzorništva vzela. Prav je, da se za poboljšanje šol skrbi. Dobrih šol smo krvavo potrebni. Ali ni prav, da bi šole in krščanske otroke brezverniki v roke dobili, jih ob vero in strah božji spravili ter divjo pagansko druhal mesto krščanskih ljudi izrejali.

In temu hočemo pri bližnjih volitvah v okom priti. Liberalca ne volimo bodi ali Nemeč ali Slovencec, naj nam o brezverski šoli in jeni „omiki“ gode in poje, kolikor mu drago.

Popolno izgnanje krščanskega poduka iz šol, to bi kmete najbolj bolelo.

O koleri nekaj.

Strahovita kolera se vedno bližej pomika. V vesi Viljevo na Slavonskem je izmed 800 ljudi umrlo 90. Ostali so strahu pobegnoli v gozde. Mislimo tedaj bralcem „Sl. Gosp.“ vstreči, ako dnes nekaj o koleri povemo.

1. Od kod je kolera? Ta kužljiva bolezen je doma iz izhodne Indije. Ondi se je pred 100 leti prvič v večji strahovitosti začela širiti. Leta 1817. je že silila čez meje indijske. Nastopila je svojo prvo strašno pot po celi zemlji. V 21 letih je obiskala vseh pet delov sveta in pomorila više 20 milijonov ljudi. Leta 1831. se je prvič prikazala k nam na Avstrijsko. Tudi našim slovenskim deželam ni prizanesla. Pobrala je tedaj v celem cesarstvu 323.160 ljudi. Drugo pot po svetu je nastopila l. 1846. in jo končala v 13. letih. Zdaj je od l. 1860. na svoji tretji poti okoli zemlje ter še nje ni popolnem dokončala. Pri tem jenem tretjem potovanji smo jo leta 1866. od Prusov dobili. Skoro vsako leto se nam glasi zdaj tu zdaj tam. Prvo leto, t. j. l. 1866. je pomorila več, kakor 40.000 ljudi. Zdaj pobira ljudi posebno na Ogrskem, Slavonskem, na Gališkem, in na Dunaji.

2. Kakošna pa je ta bolezen? Kolera je naj bolj podobna griži. Za to jej tudi pravijo: bljuvna griža. Večjidel se loti človeka po noči. Iz prva lehka hitrica se spremeni v silno dristo. Grozno žene iz človeka naprej in na nazaj. Očedki so izprva žolčasti, naposled pa sivkasti kaši podobni. V kratkih urah je bolenik budo izpraznen. Zelo začne medleti; pri sreji mu prihaja hudo tesno. Zunaj ga silno mrazi, znotraj ga peče neugasljiva žgalina. Po rokah

in nogah ga mučno trga in naposled popolnem oslabi. —

Ako v tem trenutku bolezn revni človek toliko moči več ne zmore, da bi se ga vračitve poprijele — tedaj je v treh urah mrtev. Malo-kateri živi dalje, kakor 48 ur.

Vendar, ako si bolenik pri prvem napadu prihrani toliko moči, da se ga vračila poprimajo, tedaj pa skoro vsak okreva. Nekateri so že v 48 urah zopet zdravi.

Kolera se prestavlja od kraja do kraja, od mesta do mesta. Ona je prav kužljiva ali nalezljiva bolezen. Ali v čem da jeni kužljivi strup obstoji, tega še ne vemo. Le to nam je znano, da se nahaja v tem, kar je na koleroi zboleli človek od sebe dal. Naj bolj nevaren postane ta kužljivi strup, ako do vode pride in jo okuži. To stori, da naglo cele vesi in mesta na koleroi umreti morajo.

3. Kolero je bolj lahko odpraviti ali prej zavrnoti, kakor od nje že ugrabljenega človeka smrti rešiti. Prvo se doseže tako. Vsi očedki in sploh kar iz človeka pride, ki je na koleroi zbolel, se mora z hudičevem oljem (ževpleno kislino, Vitriolöl) kateremu se nekaj vode primeša varno polito. Takisto se ima zgoditi zastran stranišč. Tako se kolerini strup zamori — in pot do nadaljšnega razširjenja zapre. Oblačila in postelje bolnih se morajo z ževplom pokaditi. Nadalejšni pomočki zoper kolero so: snaga, večkratno izhlapljenje hiš in spavnic, zdrav živež in zmernost. Posebno varovati se je vsakega razhladjenja. Zoper to se nasvetujejo flanelasti prepasi.

Bolenik se spravi hitrej ko mogoče v toplo posteljo. Piti se mu ne smeje veliko dati. Ako mogoče, se naj pokliče zdravnik. Če se temu ne posreči hitrice in strašnega bljuvanja (prekmetanja) ustaviti, potem je večjidel vse zastonj. Bolenik se naj kot veren kristjan z Bogom spravi in na pot v večnost pripravlja.

Cerkvene zadeve.

Novi ajdje nadaljujejo preganjanje cerkve božje, kder in kolikor se da.

Na Laškem so one dni prepovedali obiskovanje 600 let stare cerkvice franciškanske, ki se jej pravi: Porcijunkula. Veliko tisoč ljudi je bilo tje namenjenih. Radi bi dobili velike odpustke Porcijunkulske. Toda nastavljeni vojaki in policaji so jim morali pristop zabraniti. Laški frajmaurarji namislijo neki vse božje pote in procesije zatreti.

Prusi so zdaj že četrto duhovščino (Priesterhaus) zatrli. Naposled še ne bode nobeden škof smel svoje duhovščice imeti! Od kod hočejo tedaj pridnih mešnikov dobiti?

Do zdaj so Prusi pregnali veliko šolskih sester. Na Badenskem je 600 učiteljskih služeb

praznih. Toda rajši imajo učilnice prazne in otroke brez poduka, da ga le cerkvenim osebam vzamejo.

Ob enem so iz dežele zapodili ligurijane in pa jezuite. Poslednji jezuit je bil o. Cölnner. Hudo bolen ni mogel za izgnanimi sobrati v prognanstvo. Preselil se je na dom svojega očeta. Želel je v očetovi hiši ali ozdraviti ali umreti. Toda Prusi na to niso čakali. Grozovitneži so očetu po žandarjih vzeli sina ter ga čez mejo zapodili. No, Bog pravični še gotovo živi. Tako nečloveško posilstvo se utegne Prusom še britko povračati!

Na Švicarskem v mestu Genovi so tamošnjega jako iskrenega škofa pregnali. Podal se je v bližnjo Francosko. Tje je pred kratkimi dnevi šlo 300 fantov in deklet švicarskih, da bi od svojega pregnanega škofa prijeli sv. birmo.

Kaj ne Slovenci, časi so čudni?

V Mariboru obstaja že 12. leto društvo krščanskih gospá, ki podpira uboge deklice in skrivne siromake. Iz letošnjega računa pozvemo, da je društvo 150 šolarcem poskrbelo za obed in južno, za šolske reči in za obleko. Šolarce dobivajo poduk pri vse hvale vrednih šolskih sestrah. Društvo šteje 285 udov in je potrošilo 2242 gld. Bog plati!

Gospodarske stvari.

Poljske miši.

I.

Pretečenega leta so iz različnih dežel Nemškega javljali o velikej množini miši, ki so se na polji bile pokazale in gospodarstvu veliko škode napravile. Minula topla jesen in zima je bila razplodjevanju teh sitnih glodalcev posebno povoljna. Zarad tega so se te spomladi na Bavarskem posvetovali, kako bi zamogli po združenem prizadevanju tej nevolji v okom priti, ako bi se res miši, katerih se je bati bilo, zopet prikazale. Tudi na Hrvaškem, zlasti ob Dravi, so se bile pred tremi leti miši izvenredno zaplodile, ter so mnogo setev pokvarile. Ta prikazen tudi v naših krajih ni prerodka. Posebno veliko miši se kaže na murskem polji. Hočemo toraj o miših malo spregovoriti.

Mišjih plemen je veliko, ločimo pa navadno špičmohe (sorex araneus) ali rovke ino navadne miši. Navadne miši ločimo v domače, gozdne in poljske miši. Ako doštejemo tem še dva večja glodalca, sivo podgano (mus decumanus - Wanderratte ter navadno podgano ali stakorja, ki je pred nekaj stoletji na brodovih v naše kraje prinesen bil in je zdaj od sive podgane iz hiš in mest povsodi spodrinjen, ter se v gore vmakniti moral, — ako toraj to celo pleme pregledamo, vidimo, proti kolikim studljivim glodalcem se poljedelec braniti mora. Najškodlivejša je poljska miš. Koliko škode ta drobna stvar na-

praviti zamore, vidimo iz izgleda od Lenz-a navedenega, da so namreč leta 1856. med Erfurtom in Goto na Nemškem tri ure daleč morali 12.000 oral zemljišča preorati, ker je bila vsa setev po miših vničena. Ena sama miška plodi (rodi) vsako leto pet do šestkrat, in sicer vselej štiri do dvajst mladih, in spomladi zaplojene miške v jeseni že same zopet plodijo. Iz tega je razvidno, da zamore število miši, ako jim je vreme ugodno, v kratkem silovito narasti. Takemu razmnoževanju teh glodalcev se bo človek sam komaj vspešno vstavljati zamogel, in ostanejo navadno vsa sredstva brez zaželjenega vspeha; pomagati zamorejo le vreme in zavezniki človekovi: zverjadi, ktere pa žalibog gostoma iz nevednosti kakor najljuteje sovražnike preganjamo. (Gosp. list.) (Dalje prih.)

Meseca avgusta so na vrsti sledeča opravila:

Namlačeno zrnje se večkrat premeša. Za ozimino se pripravlja dobro seme. Jajca se hranijo za zimo.

Ta mesec se strižejo ovce.

Rani sad se pobere iz dreves. Po gredah drevesnic se sadijo košice breskev, marelic, sliv, češpelj, črešenj, višenj in drena. Dozorjeno seme vrtnih rastlin se nabere in hrani. Pridne gospodinje nasejejo špinače in sadijo zimski čebulj, da imajo v spomladi kaj v roke vzeti. Metulji kapusniki se naj marljivo polovijo, da pozneje grde gosenice zelja in repe ne pokončajo.

Meseca avgusta sejejo repo in mešanico, živini za tečno krmo, polagajo len in konoplje na gojitev, kosijo otavo.

Konec meseca spravljajo hmel, v vinogradih se drugokrat veže, ako je potreba; divje mladike se trsom potrgajo.

V drestne ribnike se spuščajo ščuke, race in gosi pa odganjajo, da preveč mladih ribic ne pokončajo.

Odkod toliko toče?

Rečemo od prevelikega in nespametnega posekanja in uničenja gozdov ali lesov po hribih in gorah.

1. Številne fabrike, fužine, železnice, vedno večje število prebivalcev požgé sila veliko kurjave. Zato vidimo, kako naše gore čem dalje bolj pogrešajo zeleno odejo gozdov in dobnav. Nekatere gore so že popolno gole. Košato Pohorje je na južni strani skoro vse posekano. Takisto velja o donačkih, konjiških, vitanjskih gorah, o Pozruku, o Golici in sploh o korskih in švanberških planinah. Te so hudo posekane. A od ondot nam prihrujejo skoro vse naše nevihte, nalivi in toče.

One planine so se tudi nespametno posekale. Tako je na primer nek gladovni fužinar na „Dreieku“ na korskih planinah dal lep gozd dve uri na dolgo in uro na široko posekati. Toda zdaj ni zamogel ali ni hotel toliko drvarjev najeti,

da bi posekano pospravili. Vsled tega je vse obležalo na tleh. Začelo je trohneti. A v trohneči hosti se je kmalu zaplodilo na milijone požrešnih lubadnih kukcev (Borkenkäfer), ki zdaj daleč okoli gozde pokončujejo. Sicer se dajo posekani prostori zopet nagozditi. Ali tega nihče, ali malo kdo stori. Lakomni fužinarji, tržci in judi gotovo ne. Nevedni manjši gospodarji ne morejo ali pa ne umejo. Naši poslanci in gospodska pa je v tej imenitni reči dozdej toliko storila, kakor nič. Vrh tega pa še tisto, kar samsebič požene, živina, posebno koze in ovce pokončajo. Ni čuda tedaj, da je po gorah vedno menj gozdov in vedno več goličav, kder še živina čez nekoliko let ne bo več našla kaj vgristi. Poprejšnjo zemljo bodo vetri raztepli in nevihte poplavile. To pa je škoda in kvar ne samo gornjakom, ampak celej deželi daleč na okrog. Brezobzirno pokončavanje gozdov je večjidel krivo strahovitih nalivov in pogostega ledu, ki zdajne dni pri nas toliko razsaja.

2. Gozdi in dobrave uravnavajo vreme. Oni storijo, da po zimi ni premrazno in po letu ni prevroče. Posekanje gozdov pa stori, da se vreme grozno naglo spreminja, posebno po letu. To je zanimivo.

Kder je dežela precej z gozdom pokrita, ondi se po solučni vročini prizemeljski zrak polagoma razgreje in gre po malem kot sopuh na kvišku. Tu pride v bolj hladne plasti zraka ter se zopet zgosti in pade večjidel kot rahli dež na zemljo nazaj. Ali druga je pri skalovji in goličavah. Tu se zrak po solučni vročini do poldneva hitro in silno razgreje. Naglo hiti na kvišku. Prišedši na visoko se naglo zopet sbladi, sopuh se spremeni v vodene kapljice, te padajo skozi razhladjene plasti zraka ter se še bolj zgostijo in postanejo led. In ker je dopoldnešnja vročina zrak nad goličavami in skalovjem silno raztenila, zato nastane popoldan močno premikanje zraka. Vihar se vzdigne. Grozne nevihte podijo ledupolne oblake daleč čez nesrečne njive, vrte in gorice. V kratkih urah je ves up prestrašenega kmeta uničen.

To pa večjidel zavolj lakomnosti in nemarnosti ljudi, ki brezobzirno gozde pokončavajo, za novo nagozdenje pa ne marajo. Posameznik tukaj pomagati ne more. Zato bo treba, da od svojih poslancev in gospodske takisto zahtevamo.

Nekteri gospodarji imajo navado trsovo listje trgati. To opravilo utegne mnogo koristiti; pa tudi veliko škodovati, ako se ne opravi v pravem času.

Trs diše skozi svoje listke. Ako mu jih vzameš, tedaj motiš in ustavljaš jegovo rast. Vsled tega pa tudi grozdi zaostanejo in se ne izpolnijo. Zato ne listkov prerano trgati! To se naj zgodi potem, ko so grozdi dovolj dorasli. Tedaj pa je

dobro, da se bolj na solnce spravijo. Posebno velja to o grozdji, ki rado gnije.

Sploh pa se naj potrgajo le oni listki, kateri so blizo grozdov. Više nasajeni se naj pustijo.

Kopati živino je jako in mnogo koristno. Po kopanju se koža osnaži in okrepi, ter vroče telo in kri prijetno razhladi. Pogosto kopanje naj bolj zdatno pomaga zoper vročinske bolezni, n. p. zoper krvni mrtud (Blutschlag) in črm (Milzbrand.)

Le paziti je, da kopel ni prehladna, žival pa ne prevroča. Izkopana živina se naj nekoliko bolj naglo žene, da se zopet ugreje.

Naj bolj koristi kopanje prešičem, najmenje pa ovcam. —

Dopisi.

Iz Maribora. (Volitve.) Slovenci štajerski, ki želijo vsestransko pravico, mir in zastopnost, so pri svojem celjskem shodu 22. junija postavili centralni odbor v Mariboru, da vodi volitve na slov. Stajerskem. Ta odbor se je dela kmalu poprijel in so priprave za volitve zdaj večjidel vse dogotovljene. Delal je brez hrupa in ropota, vendar možato in strpno. Pod njegovim vodstvom delajo odbori po posameznih sodnijskih okrajih in župnijah.

Pripravljeni smo, magari če juter volitve razpišejo.

Naši zdajni nasprotniki so liberalci, nemški in slovenski (Plojevi in Vošnjakoveci.)

Z nemškimi liberalci bomo največ posla imeli v mariborskem volilnem okrogu. Ali upamo, da Seidl-a poderemo; vsaj nas menda mariborski liberalni Slovenci ne bodo nalaš hodili motiti?

V ptujskem volilnem okrogu pa vsled številnih dopisov dvomiti več ni, da bo g. Herman izvoljen. Še celo v Šmarjih bo dobil povoljno glasov. Ako se pa vendar g. Ploju poljubi kandidirati, slobodno. Blamaže nikomur ne bračimo!

Naj bolj delajo ali prav za prav ropočejo Vošnjakoveci v celjskem volilnem okrogu. Tednik so nalaš zavolj volitev izdajati začeli. Vendar kdo se bo ropota ustrašil, ki ga delajo nekateri zapeljani gimnazijalci, dijaki, koncipijenti ali pisarji in nekateri zbegani ljudje zraven duševno zelo puhlega „Sl. Naroda“ in slovensko našemanege Dorfbota ali Tednika? Vsaj „Sl. Narod“ od tistih dob, kar mu je g. Tomšič umrl duševno popolnem hira. Le kdor se slovenski psovati in naj bolj zaslužne Slovence obirati hoče naučiti, le ta še ga zamore brati.

Na naši strani pa stojijo možje, ki so se Vošnjaka usmilili in ga volili, ko je pred Seidlom, kamškim strahom v Celje pribežal. Takisti možje mu zamorejo zopet pot posvetiti, ker jih je zapustil in na Kranjsko potegnol. Naj se da v Ljubljani voliti.

Dakle možje, krepko na noge! Kmalu razvijemo bander, na katerem je zapisano: vse za vero, dom in cesarja.

Naposled še prosimo dotične svoje prijatelje, da po mestih in trgih zbirajo naše ljudi. Kajti tudi za mesta in trge bodemo postavili kandidate.

Iz Ptuja, 3. avgusta. (Fortšritlarji). V zboru ptujskega liberalnega „Fortschrittsvereina“ 23. dan julija tirja znani ptujski meščan „Bratanič“ stareji, naj „Fortschrittsverein“ državnemu zboru, kedar bo skupaj prišel, prošnjo pošlje, da medverske postave popolnoma veljavo zadobé, da se upelja, n. p. posilno „civilni“ zakon itd., in da se naj hitro čč. oo. Jezuiti iz Avstrije zapodijo. Vse to o liberalnem nemškutarju Brataniču prav lahko verjamemo, ker nam je dobro znano, kako strastno je vselej pri volitvah kmete lovil ter njim v svoji štacuni prigovarjal, naj ne glasujejo za kristjana Hermana, ampak za liberalca Rodoška. Gospod Bratanič! dali ste si s svojim predlogom zaušnico, kajti kmetje, ki le iskrico pameti imajo, brž lahko spoznajo, kakošen ptiček brez perja da ste. Vi kmetje pa, kedar volitve za državni zbor pridejo, pošljite take volilne može na volišče, ktere niti Bratanič niti Pogačnik ali pa kak liberalen slepar ociganil ne bo. Volite take može, ki ne bodo vas in vaše vere za par smodk, kupico vina alj polič pive prodali; take može, ki ne bodo glasovali za kakega liberalca, ampak za narodnjaka in neustrašjivega katoličana gosp. Hermana!

Iz Celja, 3. avgusta. (Vsestranski šolski sklep.) Mestjanska šola (Bürgerschule) je nehala 30. julija sè slovesno sv. mešo in razdeljenjem šolskih spričeval. — Od te šole ni drugega omeniti, kakor da je število šolarjev od 70 naraslo do 89. Učitelji bili so pa ravno tisti, kakor lani in poduk bil je nemšk skoz in skoz, kakor pretečeno leto. — Dne 31. julija bil je šolski sklep na latinskih šolah, na kterih je razun gosp. vodje še 13 profesorjev, 191 učencev — zopet menj od lani — podučevalo. Izdani program ima v svojih predalih nemšk sestavek o čudnih črtah in pikah tristranske piramide, katerega je spisal prof. dr. Maurer in „Slovensko narodno pesništvo“, ktero je kratko in vendar vsestransko pojasnil g. prof. Mih. Žolgar. Po rodu bilo je med učenci 135 Slovencev, 52 Nemcev, 1 Čeh, 1 Hrvat, 1 Oger, 1 Lah. Izmed teh 191 dobilo jih je 29 odliko, 119 enojko, 18 dvojko, 9 trojko, 15 jih sme skušnjo ponoviti in eden ni bil izprašan. Cela viša gimnazija ima le 9 odlik. Šolarska vsakdanja meša, ki je po predlogu učiteljstva lani prenehala, je izostala tudi letos. Kar pa ni zabranilo, da nebi bilo zopet več dvojk, kakor poprejšna leta.

Dne 24. in 26. julija se je ustmena matura vršila pod predsedstvom g. Holzinger-a. Vseh 13 osmošolcev se je k tej skušnji oglasilo in 3 so njo napravili z odliko, 7 z enojko, eden sme skušnjo v 2 mesecih, eden v pol leta ponoviti in eden je

prej odstopil. Od vseh teh 13 pravijo, da ne pojde nobeden v duhovščino, čemur se ni čuditi, ker že pogosto gg. profesorji sami mladenčem to storiti odgovarjajo in liberaluhi zdanjega časa duhovnikom skrbijo za prav nizko plačilo in za zaničevanje na cente! Dne 1. avgusta sklenila se je tudi mestna ljudska šola za faute in dekleta. Fantov je konec t. l. šolo obiskovalo 415, čez 50 jih je med letom izstopilo. Deklet bilo je še pri sklepu 275, v začetku se jih je vpisati dalo 325. Razun tega, da Slovenci od čisto nemške šole v Celji malo malo dobička imajo, so se vsled novih šolskih postav ljudske šole pri nas res silno predru-gačile, vendar ne, kakor nekteri kričijo na boljše, temuč očitvidno — na hujše. Otroci vejo, da so se telesne kazni odstranile in da je šiba prepovedana. Zanikrni stariši še to svojim otrokom razlagajo. Nered po šolah je najpopolnejši. Hudobni šolarji se na glas smejejo, pogovarjaje, psujejo, med podukom prepevati začnejo, z nogami ropočejo; ako se njim vkaže stat ali klečat iti, se ne ganejo; ako se hočejo zapreti vpricho učitelja zbežijo ali ako so se vendar siloma zaprli, se je že večkrat zgodilo, da je kak razsajavec vrata svoje ječe doli vrgel in všel. — Razun strahu pred šibo se tudi strah božji vedno bolj odstranja, ker ako mladina k spovedi in sv. obhajilu priti ima, se nikdar kak učitelj v cerkvi ne vidi, da bi njo vodil. Šolarska meša je tudi toliko, kakor prejenjala, ker se otroci več skupno k njej ne vodijo in ako še ravno nekteri pridejo, so v resnici ovce brez pastirja. Kakoršna izreja, takošno je tudi zadržanje. Samo par ur kršanskega nauka na tjeđen je premalo za kršansko izrejo mladine. Prihodno leto bodo Celjani še fantiško ljudsko šolo iz zdajšnih prostorov pred farno cerkvijo v nekdanjo grofijo preselili, kjer je že zdaj mestjanska in deklška šola bila. Tedaj bodo prostori, h kterim so nekdej gotovo tudi okoličani plačevati morali, da so se postavili, prazni. Kako lahko bi si to poslopje naši slovenski okoličani zdaj kupili in si svojo šolo osnovali. Žali Bog da naše ljudstvo, dolga leta zanemarjeno, malo spozna dobroto narodne šole. Starši sicer tožujete čez zdajne slabe šole in akoravno so vaši otroci brihtne glave, so vendar navadno med zadnimi zapisani, ker nemškega poduka ne zastopijo. Zakaj se tedaj ne zdramite, si o pravem času svojo šolo osnovati?!

Iz konjiške doline, 1. avg. (Požar.) Pretečeno sredo večer je strela, ki je nad Čadramom iz oblakov šinila, švignila tik farovškega okna v gosp. župnikov hlev. Pobila je kravo, in hlev od tal do vrha vžgala. Komaj ljudje rudečega petelina na strehi zagledajo, že od vseh krajev prihitiyo, rešit, kolikor bi se še dalo. Posrečilo se jim je vso živino iz hleva iztirati. Kmalu se vnamejo tudi bližnji svinjaki, katere so pa bili skrbni ljudje že o pravem času izpraznili. Drvarnice niso mogli požara oteti. Vrli farmani so, kolikor najhitrej

mogoče iz Oplotnice pripeljali občinsko in Steinaurjevo brizgalnico. Hud vihar je gasilec pomagal plamen od farovža in bližnje cerkve odganjati. Tri strehe, kakih 200 centov klaje, več sodov in veliko kuretine je žereči plamen v euri v pepel spremenil. Škoda je velika, pa ljubezen farmanov bode svojemu dušnemu pastirju gotovo v kratkem času potrebnih poslopij postaviti pomagala.

Za poduk in kratek čas.

Gospodarska kronika.

Spisal kmet Marko Novak.

Opazka. Marko Novak, ki je ta gospodarski letopis napisal, je v svojem rojstnem kraju kot pošten in razumen mož še v dobrem spominu. Rodil se je l. 1794. na Hujbaru, v župniji sv. Tomaža pri Veliki nedelji. Jegov oče so bili želar, Markov stric pa kmet in ker niso imeli lastnih otrok, so jega vzeli v službo, po smrti pa mu celo kmetijo prepustili. Brati in pisati je takrat malokdo znal. Marko pa se je tega kmalu sam naučil. Že kot pastir je povsod po bukvah narezal svoje ime in druge napise, ki še se zdaj vidijo. Kot gospodar si je vse zapisal, kar je bilo imenitnejšega. Shranjenih je še zdaj mnogo knjžic in kosov papirja od njega popisanih, med temi se nabaja tudi pričujoča kronika, potem sv. pesmi in molitvice, katere je rabil kot „vižar“ k Majki božji bistriški, kamor je vsako leto romal. Zraven kmetijstva se je pečal s tkalčijo, mesarijo in muziko. Pravi je: „kar sam naredim, to me nič ne košta.“ Umril je l. 1837.

1810. Velik boj in lov. — Toto leto je za vse po srednjem dobro bilo, samo mira ni bilo med ljudmi. Bil je tako velik lov, da je malokde mlad človek ostal!*)

In tedaj so landvere (deželne brambove) delali, da je vsak, kateri je bil oženjen in zdrav in mlad, razun kmeta, moral biti landver. Mali grunt ni nič držal.

Tedaj je bila velika nevolja med ljudmi; morali smo davati zrnje: žito, pšenico, oves, seno, slamo, sočivje, drva in bele cape za ranjene. Za tem pa je bilo mnogo foršpana, tak, da so si kmeti živino skoro pokončali. Toti foršpan je trpel do novega leta 1811. Ob novem letu je prišel Francoz, tedaj je bil mir od lova in od foršpana. Francoz je bil tu 4 tjedne in so ga morali hraniti z dobro branoj in vinom stariim. Ko je 4 tjedne minolo, pa je odšel sam v svojo deželo.

Zrnje je imelo ceno: kore (dva vagana) zmesi 8 gld.; pšenice kore 12 gld.; vina pint (bokal) 20 kr.

1811. Mir. — Toto leto je bilo po srednjem dobro. Mir od lova in malo foršpana. Le tisti

*) Tedaj so ljudi za vojake lovili.

pri velikih cestah so siromaki postali, ker je prve naša vojska šla gor, in ko je Francoz obladal, tedaj pa nazaj dol. Tem je bila pri velikih cestah velika nevolja, ker so soldati jemali vse, kar je bilo za jed in vun iz štal so živino jemali.

Za drugo pa je bilo po srednjem dobro; vina malo, ali dobro. Za 20 kopačev gorice je dalo 2 polovnjaka; cena 200 gld. Sadja malokde kaj. —

Zrnje je imelo ceno: zmesi kore 6 gld., pšenice kore 10 gld., vina pint 30 kr.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Svitle cesar imajo zdaj nenavadnega gosta, perzijskega kralja, Naseredina. Jegova dežela je še za turškim cesarstvom daleč v Aziji. Pred 2300 leti je bil poslednji perzijski kralj v Evropi. To je bil Kserkses, ki je l. 480. pred Kristusom z veliko vojsko nad Grke planil, pa sramotno tepen bil. Zdajni perzijski kralj je po tolikih letih zopet prvi, ki pride v Evropo in sicer kot miren popotnik. Obiskal je najpoprej Rusko, potem Prusko, Angleško, Francosko, Laško in je zdaj na Dunaji. Prišel je našega sveta gledat, da bi potem doma svojim do evropske omike in izobraženosti pot odpil. Vendar bo težko kaj iz tega. Evropska omika je slovita hčerka krščanske vere. Perzijani pa so Muhamedanci, deloma še ajdi, ki solnce in ogenj molijo.

Madžari in Hrvati so precej časa delali na medsebojni spravi. Ali zdaj se hoče vse nekako razvrči. Hrvati bi radi imeli narodnega bana, Madžari pa jim posiljujejo madžaronškega. Cesar je sklical hrvatski sabor na 25. den avgusta v Zagreb.

Na Slovenskem prihaja volitvenska praska vedno bolj živahna a tudi — nedostojna.

Ne bojimo se sicer, da bi liberalni Slovenci zmagali, toda čudno je, da ne mislimo bolj resnobno na — katoliški dnevnik. Vsaj vidimo, da tjedniki ne zadostujejo.

Vnenje države. Na Nemškem delajo novo orožje, popravljajo staro, stavijo trdnjave, kakor da bi nova vojska žugala. V pomanjkanji zunajnih sovražnikov napadajo sv. Cerkvo. Napravili so si postave, po katerih, ako ne ostanejo na papirji, utegnejo kmalu vsi fajmoštri in škofi odstavljeni, vse cerkve zaprte, vsa služba božja zatrta biti. Te dni so nadškofa Ledohovskega pred sednijo sklicali, zakaj se je drznil nekega mešnika iz ene službe na drugo prestaviti — brez dovoljenja lutrovskega cesarja.

Stari Vilelm je prišel te dni na Avstrijsko v gastajnske toplice. Ali bo tudi dunajske razstave šel gledat, še ni gotovo. Nekako se je zopet začel zoper našega cesarja kujati. Kdo vé, če ne misli prepogosto na naše dežele?

Na Francoskem se zdaj veliko govori o

spravi med dvema kraljevskima rodbinama, ki ste si že veliko let v svaji in razprtiji. Ako se to porresniči, t. j., ako se burbonska in orleanska rodbina zopet sprijaznite, potem Francozi ne bodo dolgo brez kralja.

Sploh se pa Francozi čedalje bolj vračajo k Bogu in k sv. katoliški cerkvi nazaj. Stoletna nesreča jih je precej spametovala. Nesrečnega, brezvernega liberalizma so do ust siti.

Tako daleč še Španjci, sosedi Francozev, niso prišli. Jih še pamet ni srečala, dasiravno jim to ves svet želi. Marveč kolejo se med seboj, da je strah in groza. Republikanci se trgajo med seboj v Valenciji, Kartageni in Kadisu. V Sevilji so veliko hramov s petrolejem polili in vžgali.

Karlisti imajo zdaj svojega kralja Karla pri sebi. Postajajo vedno boljše oboroženi. Ravno zdaj namerjajo udariti na veliko morsko mesto Bilbao.

Sploh pa je želeti, da vrli Karl brž zmaga in ubogi deželi podeli potrebni mir in red.

Razne stvari.

(Vranska narodna čitalnica) napravi 18. t. m. besedo v slavo rojstnega dne presvitlega cesarja, tombolo in ples — ker je ta dan, kterege se vsak lojalen Avstrijan raduje, vabi odbor vljudno vse rodoljube, kakor tudi druge lojalne državljane bližnje in daljne k tej svečanosti.

(Iz savinske doline) pozvemo, da je letina bolj slaba, kakor dobra. Ječmen še utegne najbolj namlatiti. Jarina sicer dobro obeta, a Bog vedi, ali hudim uram srečno uide. Savince zlasti pa Brašljovčane je hudo žalilo nedostojno psovanje Sl. Naroda. Ker obče spoštovanega kaplana M. K. z Elizejem zabavljajo, so Narodovci nehoté pokazali, komu da so najbolj podobni: namreč tistim, ki so nekdanj preroka Elizeja zasramovali, pa od dveh medvedov raztrgani bili.

(Na gornjem dravskem polju) se zbira blizu 12.000 vojakov za vojaške vaje. One dni so konjeniki morali pri g. Dupleku črez Dravo — eden jim je utonil. Bil je Slovenec.

(Iz murskega polja) se nam piše, ka je po izredni vročini večkrat sledela strašna nevihta. V kapelski fari je strela ubila neko deklo, pri sv. Križu pa udarila v kovačnico in hišo. Toča je sicer že večkrat priropotala, vendar zdatne škode še ni storila. Poljski pridelki se kažejo slabi. Veliko škodo delajo miši. V vinogradih se nadejajo precej dobrega vina.

(Od Velike nedelje) se nam piše, da ondi v celi okolici ni najti takega tepca, ki bi pisal bedarije, kakoršne se v „Sl. Narodu“ št. 172 bereje. Oni dopis je tedaj brže ko ne kak ormužki ali ptujski škric skoval. Veliko-Nedeljčani ne bodo nikdar volili narodovca, ki je iz glasila: „vse za vero, dom in cesarja“ samovoljno izbrisal: vero in cesarja.

(Spremembe v lavantinski škofiji:) Č. g. Anton Špan, župnik v Artičih je umrl 20. julija. — Č. g. Jak. Planinšek je postal provizor. — Županja Artiče je razpisana do 8. septembra. — Č. g. Vin. Bizjak je dobil faro sv. Jadrte pri Laškem.

(G. dr. Vošnjak) nam piše in trdi, da je tista vest, ki smo jo v št. 31. „Sl. G.“ natisnoli in ki veli, da je g. dr. Vošnjak z gračkim „Volksbildungsvereinom“ v zvezo stopil, da se mu je zadržaj „Dorfbotha“ in denarna podpora ponudila za cenejšo izdavanje „Tednika“, vsa ta vest, javlja dr. Vošnjak, je od konca do kraja izmišljena in neresnična!! Bog daj! ali čudno je, kar dunajski časnik „Vaterland“ št. 215. zopet o tej stvari razglašala.

Tržna cena pretekli teden	V Mari- boru		V Ptuju		V Celju		V Varaž- dinu	
	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.
Pšenice vagan	7	65	6	30	6	50	6	18
Rži	4	50	4	20	3	40	3	95
Ječmena	3	80	3	—	3	60	3	—
Ovsa	2	25	2	—	1	60	1	95
Turšice (koruze) vagan	4	65	4	20	4	—	4	15
Ajde	4	20	4	20	4	—	3	40
Proza	4	—	4	—	4	—	3	74
Krompirja	2	—	2	—	2	—	2	—
Sena cent	1	50	1	70	1	—	1	—
Slame (v šopkih)	1	40	1	50	—	80	1	—
„ za steljo	—	90	1	—	—	60	—	30
Govedine funt	—	31	—	32	—	32	—	22
Teletine	—	30	—	30	—	32	—	23
Svinjetine	—	36	—	30	—	38	—	32
Slanine	—	38	—	36	—	40	—	36

Loterijske številke:

V Trstu 2. avgusta 1873: 81 62 52 5 7.

Prihodnje srečkanje: 16. avgusta.

Najnovjši kurzi na Dunaju.

	fl.	kr.
Zedinjeni drž. dolg (100 gl.) 4 gld. 20 kr. %	68	20
Upne (kreditne) srečke po 100 gl. prvotne vrednosti, brez obresti, pa s 4kratnim srečkanjem	163	—
Ažijo srebra	107	—
„ zlatá	5	29

1—3

Nova puškarna.

S tem naznanjam p. n. občinstvu, da sem v tukajšnji ključarski ulici št. 51. blizo gornje kosarne (Schlossergasse Nr. 51.) odprl novo puškarnico.

Naj bode moje podvzetje vsem dobro priporočeno. Vstrezal bodem vselej urno in prav dober kup.

Sprejemam tudi puškarske učence.

Jožef Skala,
puškar.

P. n. gospodom posestnikom!

Podpisano ravnateljstvo vabi vse posestnike *le zavarovanji vsakovrstnih poljskih pridelkov, kladje in žita*, spravljenega v kozoleih (stogih) ali v kopicah, proti škedi po požaru.

„Prva občna zavarovalna banka SLOVENIJA“ se nadeja tem obilnejše udeležbe

pri zavarovanji pridelkov,

ker se sklepajo zavarovanja lahko na mesece in se s prav nizko premijo odvrnejo škode, ki bi utegnile nastati po požaru.

Zavarovalni oglasi se prejemajo pri ravnateljstvu v Ljubljani v lastni hiši banke Slovenije v „Zvezdi“, kakor tudi pri vseh okrajnih zastopnikih, kjer se dobivajo društvena pravila, tarife in razjasnila.

V Ljubljani dne 15. julija 1873.

3—5

Ravnateljstvo

„prve občne zavarovalne banke SLOVENIJE“.

2—3

Zaloga

zlatega in srebernega blaga.

Ker sem svojo zalogo zlatega in srebernega blaga iz nova in bogato razbral in pomnožil, si častitam p. n. občinstvo na to storiti pozorno. Posebno priporočam za darila ob piilkah godov, ženitev itd. te le stvari:

krizece zlate in sreberne, verižice, prstane, naušnike, kinč nanizanih granatov, tobakire, kupice, žlice, nože in vilice, šivarske reči itd.

Vse je narejeno po naj **novejši obliki** prav okusno in bogato.

Naznanjam, da poskrbim vsakovrstne **poprave**, pozlatujem v ognji, vrezavam imena, pečate.

Tujcem mahoma postrežem.

Juvele, staro zlato in srebro kupujem in zamenjavam.

Henrik Schön,

juvelir, zlatar in srebrnar
v Mariboru.

V spodnji gosposki ulici št. 105.

3—3

Mr. Tetley-ov

zdravilni pomoček za svinje.

Najboljši, že več kot tisočkrat vspešno skušeni pomoček v skoro vseh svinjskih boleznih in najzanesljivša obramba proti kužnim boleznim,

dobiva se pri

M. Berdajs-u v Mariboru.

☛ Vsakemu zavitku pridjan je poduk. ☚

Orglarska in mežnarska

služba se oddaje pri farni cerkvi sv. Mihela pri Šoštanju. Za plačo je odločeno 26 vaganov rži in 4 vagane pšenice in to po imenovani zbirci, dva dela od zvonjenja pri farni cerkvi; od ustanovnin pogrebov in obhajil nekoliko nad 100 gl. na leto, njiv 479⁰, travnika 537⁰ zraven prostega stanovanja in gospodarskega poslopja.

Prosileci se naj oglašé s svojimi pričali do 15. septemb. t. l. pri župnijskem predstojništvu sv. Mihela pri Šoštanju.

2—4